תנ״ך · ראשונים · אבן עזרא · נביאים

אבן עזרא על מלאכי

רבנו אברהם אבן עזרא [הראב"ע]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אבן עזרא על מלאכי

רבנו אברהם אבן עזרא [הראב"ע]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אבן-עזרא-על-מלאכי/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פסוק א 4
פסוק ב 4
פסוק ג 4
פסוק ד 4
פסוק ה 4
פסוק ו 4
פסוק ז 5
פסוק ח 5
פסוק ט 5
פסוק י 5
פסוק יא 5
פסוק יב 5
פסוק יג 6
פסוק יד 6
פרק ב 6
פסוק א 6
פסוק ב 6
פסוק ג 6
פסוק ד 6
פסוק ה 6
פסוק ו 7
פסוק ז 7
פסוק ח 7
פסוק ט 7
פסוק י 7
פסוק יא 7
פסוק יב 7
פסוק יג 8
פסוק יד 8
פסוק טו 8
פסוק טז 8
פסוק יז 8
פרק ג 8
פסוק א 8
פסוק ב 8
פסוק ג 8
פסוק ד 9
פסוק ה 9
פסוק ו 9
פסוק ז 9
פסוק ח 9
פסוק י 9
פסוק יא 9
פסוק יב 9
פסוק יג 9
פסוק יד 9
פסוק טז 10
פסוק יז 10
פסוק יח 10
פסוק יט 10
פסוק כ 10
פסוק כא 10
פסוק כב 10
פסוק כג 10
פסוק כד 11

פרק א

פסוק א

יש אומרים: שהוא עזרא. ולפי דעתי: שהוא שמו כאשר הוא כתוב והוא סוף הנביאים, ובעבור זה הזהיר זכרו תורת משה עבדי כי במותו נפסקה הנבואה מישראל.
משא - נבואה, והאומר כי על ישראל התנבא טרם גלו אשור כי לא היה בבית שני לא דיבר נכונה, כי הנה בעזרא: ויעשו בני ישראל והם רובם יהודה ובנימן. ועוד כתוב: כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר וזהו דבר נשים נכריות שכתוב בעזרא. ועוד, שאמר על אדום: ואשים את הריו שממה, וזה היה אחר חרבן ירושלים.

פסוק ב

אהבתי - הטעם בני אב אחד אחים היו עשו ויעקב ואני נשבעתי כי בריתי אקים את יצחק ואני אהבתי יעקב ונתתי לו ארץ כנען שנשבעתי לאבותיו לתת לזרעם וגרשתי עשו מארץ השם, ונתתי לו הר שעיר בעבור כבוד אביו ובעבור רשעו שמתי הריו שממה. וכן קראהו גבול רשעה והנה אתם בני יעקב הנה שבתם אל ארץ הברית:

פסוק ג

לתנות מדבר - תנות נקבות תנים זכרים.

פסוק ד

כי, רששנו - מגזרת רש ועושר.
וקראו להם - הקוראים.

פסוק ה

ועיניכם - רואות זאת והיה ראוי שתודו השם ותאמר יגדל ה'.
ויתכן היות מעל לגבול ישראל דבק עם ואתם. וככה הוא אתם השוכנים מעל לגבול, אתם תאמרו: יגדל השם ואחר שפירש איך אהב השם את יעקב, האל להוכיח הנכבדים בהם, שהם מורי התורה והם הכהנים:

פסוק ו

בן יכבד אב - בשכל הלב ידוע כי הבן חייב לכבד האב והעבד מוכרח מאדניו, ותשובת במה בזינו.

פסוק ז
מגישים - שאתם מגישים ולמה תאמרו: במה גאלנוך זהו הגיאול וזה עשיתם בעבור היות מזבחי נבזה בעיניכם והוא השולחן. וביחזקאל כתוב על המזבח: זה השלחן אשר לפני ה':

פסוק ח
וכי, אין רע - בעיניכם.
לפחתך - כמו: פחת יהודה.
הירצך - שיאהבך בלבו.
או הישא פניך - לעשות בקשתך.

פסוק ט
ועתה - משפט כהני צדק היה להתפלל בעד ישראל, ככתוב בספר יואל: יבכו הכהנים ושם כתוב: ויקרא ה' לארצו וטעם חלו נא פני ה' על המארה שאנו נארים כאשר כתוב: ויחננו, כי בעבורכם באה זאת הרעה, וזהו מידכם הייתה זאת לכם.

פסוק י
מי - יתן אחרים או אחד מכם לו יהיה כן, שאחרים או אחד מכם יסגור דלתי העזרה.
ולא תאירו - תבעירו, מגזרת: ראיתי אור והכל מגזרת אור.

פסוק יא
כי ממזרח השמש - מקצה הארץ ועד קצה הארץ כן הוא הישוב ובכל מקום לו צויתי, היו מקריבים לי דבר נכבד מוקטר היה מוגש לפני ומנחה טהורה, או מוקטר שם כמו קטורת והיו שומעים בקולי לגדל את שמי הגדול. אחר כן אמר לי הרב החכם על זה הפסוק פירוש נכון מאד והוא דבק על הענין, כי הנביא על הבזיון ועל הגיאול שהיו מחללין את השם, על כן הוא אומר, כי בכל הישוב ממזרח שמש ועד מבואו, גדול שמי בגוים ונכבד ובכל מקום שבעולם יחשב בעיני הדבר הזה, שהם מכבדים ומגדלים את שמי, כאילו הם בכל מקום יביאו לפני לשמי כל דבר מוקטר ומוגש הראוי לכבודי.
ומנחה טהורה – לא כאשר אתם עושים להגיש לפני לחם מגואל ועור ופסח וחולה ואיננו רע בעיניכם, ולמה לא תשימו על לב, גדול שמי בגוים ואתם מחללים אותו:

פסוק יב
ואתם, מגואל הוא וניבו נבזה אכלו - הטעם כפול וניבו - הוא לחמו מגזרת תנובה. וככה ניב שפתים שהיא פרי השפתים, כי כל דבר יש לו פרי כפי ענינו.

פסוק יג
ואמרתם, מתלאה - חסר ה"א כמו מזה בידך מה זאת התלאה, בעבור המארה אין לחם לשום בשולחן.
והפחתם אותו - שהוא כמו פיח ואין בו כדי.
והבאתם - הנה השולחן רק ועל המזבח מנחה, איננו כאשר רציתי.

פסוק יד
וארור נוכל ויש בעדרו - חושב מגזרת בנכליהם דרך מרמה,
זכר - שהוא תמים.
ומשחת - כמו מושלך.

פרק ב

פסוק א
ועתה - דברתי אליכם.

פסוק ב
אם, וארותי את ברכותיכם - כדרך יגיה חשכי.
וגם ארותיה - מפעלי הכפל והטעם הברכה.
וגם - ככה עשיתי עד עתה, כי ארותי את הברכה, מפני שלא שמתם על לב.

פסוק ג
הנני - אגער בזרע שלא יצמח, בעבור היות שלחני ריק.
ומלת חגיכם, כמו: אסרו חג בעבותים. והנה פירוש חגיכם – קרבנותיכם, אזרה אותם על פניכם וטעם ארחיקכם מעל פני, שלא אראה אתכם.
ונשא אתכם - הנושא הוא האויב אליו.

פסוק ד
וידעתם - אז תדעו אם לא תשמעו אלי. עתה ידבר עם ישראל שהם חייבים לכבד הכהנים משרתי השם, ועשו כאשר יורו אתכם ולא תביאו מנחה בעל מום.

פסוק ה
בריתי - כרתי ברית עמו, כי בעבור שהוא מקריב קרבני יהיה לישראל החיים והשלום.
וטעם ואתנם על ישראל – שהשם נתנם לו שיראו ממנו והוא ירא השם.
נחת הוא - מבנין נפעל והשלם ננחת כמו לב נשבר ונדכה מגזרת תראו תחת והטעם כפול. ויש אומרים: כי ואתנם לו - מצוות וחוקים והם תורת כהנים.

פסוק ו
תורת - אמר יפת: זה נאמר על אהרן. ורבי ישועה אמר: על פנחס. והנכון כי על שניהם אמר ועל בניהם הקדושים, כי ככה ראוי להיות כוהן גדול.
הייתה בפיהו - איננו מקבל שוחד.
ועולה - לשאת פנים.
בשלום - עם ישראל.
ומישור - לעשות מצותי.

פסוק ז
כי - דבק כי בהיות הכהן ישר, ירבו הישרים והנה שפתי כוהן דבק עם אשר למעלה כי מלאך שליח השם הוא בינו ובין ישראל.

פסוק ח
ואתם - יוכיח את שלא ישמעו אליהם להביא הגזול.
הכשלתם - אתם מורי התורה.

פסוק ט
וגם - אתם בזיתם אותי לאמר כי מזבחי בזוי הוא, עתה יוכיח הכהנים שהם נושאים פנים לגדולים.

פסוק י
הלא - פרשה אחרת להזכיר עון אחר שהיו מגרשים נשותיהם והם בוכות בעבור נשים נכריות, ככתוב בספר עזרא והיה להם לשים לב לאמר הלא אב אחד הוא יעקב, אם כן שאבינו אחד ובוראינו אחד, למה נבגוד איש באחיו או באחותו, כי בעבור זאת הפרשה לחלל ברית אבותינו שקיבלו את התורה.

פסוק יא
בגדה - קדש השם לישראל בנים ובנות ככתוב מכעס בניו ובנותיו.
ובעל - מגזרת כי יבעל בחור בתולה.
בת אל נכר - עובדת עכו"ם והטעם שאינה מאב אחד ומאל אחד.

פסוק יב
יכרת, ער ועונה - מטעם הענין בן ונכד. ויפת אמר: כאשר תלין נפשו יהיה בנו ער ועונה כי לא נכרתה משפחתו ואם העושה זאת התועבה כמו אשר יעשנה הוא כוהן, לא יהיה לו בן מגיש מנחה:

פסוק יג
וזאת - טעם שנית כי האחת הגזול ובעל מום והשני כי מזבחי מכוסה דמעה בכי ואנקה, בעבור בנות ישראל הבוכות ולא אפנה עוד אל מזבחותיכם, ואין לי רצון בה.

פסוק יד
ואמרתם - והתשובה על כי השם היה עד בינך ובין כל אחד ואחד ובין אשת נעוריו.

פסוק טו
ולא אחד - מכם עשה כדת ונשארה רוחו לו ואם תאמרו מה האחד הוא מבקש, זרע אלוהים במצוות השם. וטעם ונשארה רוחו לו שלא להתערב עם בת אל נכר, על כן כתוב: ונשמרתם ברוחכם ובאשת נעוריך אל יבגוד רוחכם.

פסוק טז
כי שנא - השם ישנא שישלח איש את אשתו הטהורה ושנא אשר יכסה, או השם יראה חמסו שהוא בסתר.

פסוק יז
הוגעתם - פרשה אחרת ידענו כי השם הנכבד לא ייגע ואיך יגיעהו מעשיו רק הוא כלשון בני אדם שלא יסבול עוד כל עושי רע, לולי שהוא טוב בעיניו לא היה מניחו לעשות, ואם תאמרו עוד יעשה משפט, מתי היה זה ואיה הוא, למה לא יעשה משפט?! וזאת הנבואה לעתיד ובתחלה יבא אליהו, כאשר הוא כתוב בסוף הספר.

פרק ג

פסוק א
הנני שולח מלאכי - יתכן להיותו משיח בן יוסף:
האדון - הוא הכבוד הוא מלאך הברית, כי הטעם כפול.

פסוק ב
ומי מכלכל - כפול כמו יכיל מטלטלך ויטילו.
כי הוא כאש מצרף - הנה זאת הנבואה בנבואת זכריה: והבאתי את השלישית באש.
וכבורית - סמוך של מכבסים.

פסוק ג
וישב מצרף ומטהר כסף - מכל פסול.
וטהר את בני לוי - הם הכהנים ולא יעשו כאשר הם עושים עתה.

פסוק ד
וערבה, כימי עולם - בהיותם בבית ראשון.

פסוק ה
וקרבתי אליכם - שיהיו בימים ההם.
והייתי עד - שאגלה לכל מה עשו ומטי משפט גר.

פסוק ו
כי לא שניתי - לא יקרה לי שינוי, כמו: שונות מכל עם.
ואתם בני יעקב לא כליתם - כי אם מת האב נשאר הבן.

פסוק ז
למימי - הלמ"ד נוסף כמו: השלישי לאבשלום בן מעכה.
שובו - אומר לדור ההוא שהוא בזמנו ותשובת במה נשוב.

פסוק ח
היקבע - הנה הוא המעשר והתרומה, כי תאמרו איך נתן עין יפה מזה המעט, וזה לא טוב שאתם קובעים אותי מפני המאירה והחסרון אשר אתם נארים וחסרים, כי אם כה תעשו.

פסוק י
הביאו את כל המעשר, והריקותי לכם ברכה - ולא ישחת עוד.
ופירש קובעים – כמו משכון ממשכנים ומעכבים אתם את הראוי לי.
היקבע – הנה הוא המעשר והתרומה שלא יתנו בעין רעה.
במארה – הוא ראוי שתתיסרו ולא תקבעו אותי, ועתה הביאו אפתח ארובות השמים והריקותי לכם, דרך משל על רוב ברכות.
עד בלי די - לא די לבדו רק יותר.

פסוק יא
וגערתי לכם באוכל - שלא יבוא עליו מין קללה כמו ארבה וצלצל.

פסוק יב
ואשרו - כי אני חפץ בכם ובארצכם.

פסוק יג
חזקו - זאת הנבואה לעתיד, כי עתה דבק כי הנה יום בא.

פסוק יד
אמרתם, קדורנית - כמו: קודר שחותי מיראת השם.

פסוק טז
אז נדברו יראי ה' - המשכילים.
וטעם ויכתב - כתוב בשמים מכתב לא ימחק.
ליראי השם - הם הצדיקים.
ולחושבי שמו - הם חכמי לב, יודעי סוד השם הנכבד והנורא,

פסוק יז
והיו - מלת סגולה דבקה עם והיו לי:
אשר אני עושה - משפט.

פסוק יח
ושבתם - לאנשי הדור ההוא, כי זה הוא סוף כל הנבואות.

פסוק יט
זדים וכל עושי רשעה - הטעם כפול.
ולהט - כמו: ואת להט החרב.

פסוק כ
וזרחה - עיקר היום הוא השמש, כחם היום השמש והיום רד מאד השמש וככה היום הבא וזאת השמש לא תזיק אנשי השם רק מרפא.
טעם בכנפיה - האור היוצא מהשמש הפרוש על פני הארץ, כמו כנפים.
ויצאתם - לאור השמש.
ופשתם - פרשתיו.

פסוק כא
ועסותם - מגזרת עסיס על שם שמעסים הענבים ברגל, או בכל דבר המעסה, כי אז תגבר יד הצדיקים על הרשעים.
ביום אשר אני עושה - זה שהזכיר שמש צדקה.

פסוק כב
זכרו תורת משה עבדי - ושמרום כי היא תלמדכם דרך יראת השם ובבוא היום הנזכר אז תמלטו.

פסוק כג
הנה - דברי השם ויום הוא הנזכר.

פסוק כד

והשיב - כדרך יהיה לי עליכם לבב אחר והפך זה, בן מנבל אב והנה כולם יהיו לב אחד לשוב אל השם אבות ובנים בטרם בא יום הגדול. ועתה אחתום פירוש זה הספר בדבר אליהו מצאנו שהיה בימי אחזיהו אחד לשוב אל השם אבות ובנים, בנו של אחאב ומצאנו כתוב כי יהורם בן אחאב ויהושפט שאלו אלישע הנביא וכתוב שם פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו וזה לאות כי כבר עלה בסערה השמימה כי לא אמר הכתוב יוצק מים. ועוד: כי לא נפרד אלישע מעל אליהו אחר ששרתו עד עלותו והנה מצאנו אחרי מות יהושפט בימי אחזיהו בנו, כתוב: ויבא אליו מכתב מאליהו הנביא וזה יורה כי אז כתבו ושלחו אליו ואילו היה כתוב לפני עלותו היה כתוב וימצא או ויובא אליו מכתב שהניח אליהו, ואין ספק כי בימי חכמינו הקדושים נראה וה' ברחמיו יחיש את נבואתו וימהר קץ ביאתו.